

Bijlage 1. Improviseren

(Bewerking uit: *Improviseren kun je leren, handleiding voor spel en theater*. Henk Hofman. Pheadon 1990)

Deel 1. Gedragsregels

1. Henk Hofman heeft in *Improviseren kun je leren* drie gedragscodes voor de veiligheid in het dagelijks leven omgezet in gedragsregels bij improvisatieoefeningen. Bespreek met de leerlingen waar ze op kunnen letten bij het improviseren van een scène.

Drie gedragscodes voor veiligheid in het dagelijks leven	Drie gedragscodes bij improvisatieoefeningen
a. Wees voorzichtig. b. Bij twijfel: Nee. c. Kijk goed uit. (Probeer je voor te bereiden op wat gaat komen.)	a. Wees niet voorzichtig. b. Bij twijfel: Ja. c. Kijk niet uit. (Plan niet.)

Bovendien: Zorg bij improviseren dat je spelpartner een leuke tijd heeft!

2. Bespreek deze codes met de leerlingen en kijk of ze voorbeelden kunnen geven uit het dagelijks leven.

Bij improvisatiespel moet je dus eigenlijk omdenken. In het dagelijks leven kan het gevaarlijk zijn om niet goed op te letten en niet voorzichtig te zijn. Bij toneelspel en improvisatiespel is het allemaal fantasie, en levert het geen gevaar op om fouten te maken of minder aandacht te besteden aan wat goed of fout is wat je doet. Dus het hoeft niet altijd adequaat, origineel of technisch goed uitgevoerd te zijn. Het gaat om het samenspel. Het accepteren van elkaars ideeën en spelaanbod. Improviseren begint met kijken en luisteren. Aanwezig zijn in het moment. En dan maar zien hoe het spel loopt.

Deel 2. Tegenstellingen

1. Bij improviseren wordt soms gebruikgemaakt van tegenstellingen. De houding die je aanneemt heeft invloed op de fysieke transformatie en spelgedrag. Ook bij slapstick en clownsacts wordt er vaak met tegenstellingen gespeeld. De een speelt vaak zelfverzekerd, arrogant en belangrijk. De ander speelt juist verlegen, onzeker, onhandig en zenuwachtig. Deze tegenstellingen worden dan uitvergroot. Dat maakt het grappig.

2. In de kring. Probeer onderstaande houdingen en manieren allemaal uit en combineer meerdere houdingen en manieren. Of overdrijf ze heel erg.

Optie 1: verlegen, onzeker, zenuwachtig

- Voeten naar binnen gedraaid
- Weinig ruimte innemen
- Gebaren naar het lichaam toe, of aan het lichaam
- Springerige bewegingen maken
- Je hoofd bewegen als je spreekt
- Kort in- en uitademen
- Een korte stotende 'euh' voor of halverwege de zin
- Lachen met je boventanden tegen je onderlip gedrukt
- Kort aankijken, je ogen afwenden en nog even snel terugkijken

Wat voor gevoelens komen hierbij op? Zijn er nog meer houdingen of manieren te bedenken?

Optie 2: zelfverzekerd, arrogant, belangrijk

- Voeten naar buiten gedraaid
- Veel ruimte innemen
- Gebaren van lichaam af
- Vloeiende bewegingen maken
- Je hoofd stilhouden als je spreekt
- Diep in- en uitademen.
- Een lange 'euh' voor of halverwege de zin
- Lachen met veel tanden bloot
- Lang oogcontact maken

Hoe voelt dit? Zijn er nog meer houdingen of manieren te bedenken?

3. Doe om het te oefenen in spel de volgende simpele opdrachten.

- Eenvoudige dialoog.

Vorm tweetallen. De partners gaan aan de hand van de onderstaande dialoog verschillende combinaties van status uitproberen. Hoog - Hoog, Laag - Laag, of Hoog- Laag.

A: Goedemorgen

B: goedemorgen

A: Hier ben ik

B: ik zie het

- De regels.

Stel met elkaar regels op voor de theaterlessen of gebruik de klasseregels. Schrijf ze op. Vraag een aantal leerlingen de regels vanuit verschillende houdingen voor te lezen aan de groep. Bijvoorbeeld eerst neutraal, dan vanuit optie 1 en daarna vanuit optie 2. Kijk hoe ver je de houdingen kunt uitvergroten. Bespreek het na.

4. Bekijk ook [het filmpje van Theaterlokaal](#) over theatersport en improvisatie:

En filmpjes uit de [Toolbox Theater](#).